

Internetconsultatie burgerschap – reactie van het ROC van Amsterdam-Flevoland

Voor het ROC van Amsterdam-Flevoland is burgerschap een essentieel onderdeel van ons onderwijs. Wij geven onze studenten kennis en vaardigheden mee die ze kunnen gebruiken om – op hun eigen manier – mee te doen in de samenleving en om deze mede vorm te geven. Daarmee gaat burgerschap voor ons over gelijke kansen en over onze overtuiging dat onze studenten een belangrijke rol hebben in het vormen van onze (toekomstige) samenleving.

Ook delen wij dat het bij burgerschap ook gaat om de democratische rechtstaat waarin en waarvoor wij samen verantwoordelijk zijn. Hiervoor staan wij voor een stimulerende en veilige leeromgeving: onze school als oefenplaats. Wij leven de waarden van onze diverse en democratische samenleving voor en we nemen studentenparticipatie serieus. Dat geldt binnen burgerschapsonderwijs, in andere vakken en in de hele schoolomgeving van ons mbo en het vavo.

Voor een groot deel kunnen wij ons vinden in de onderbouwing in dit wetsvoorstel. Maar wij hebben wij ook een aantal belangrijke aandachtspunten, in aanvulling op de inbreng van de MBO Raad:

1. De internetconsultatie gaat nu nog niet over de kwalificatie-eisen voor onze mbo-studenten (instellingsexamen, de nieuwe kwalificatie-eisen). Wij vragen ons af waarom de nadere inhoudelijke kwalificatie-eisen en het instellingsexamen pas later en met nadere regelgeving wordt geregeld, want dit is wat in de kern onze studenten raakt. We hadden graag in samenhang hierop willen reageren. Ditzelfde geldt voor de mogelijke extra verwachtingen aan onze docenten burgerschap.
Belangrijk hierin voor ons is onder andere:
 - Het lijkt erop dat hierbij de kwalificaties worden gekozen uit het rapport Burgerschapsonderwijs in een veranderende samenleving, klopt dit? Dit biedt in ieder geval voldoende ruimte om als instelling en voor onze onderwijsteams om invulling te geven aan burgerschap. Deze ruimte is nodig, zodat het onderwijs aansluit bij het beroep waar voor wordt opgeleid, de leerweg van de student en op de behoeften van onze studenten.
 - Een instellingsexamen/portfolio willen wij samen met de sector oppakken (verkenning CEM), zodat het optimaal aansluit bij de mbo-doelgroep. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het niet aftoetsen van houding en gedrag, het recht doen aan de verschillende niveaus, leeftijden van studenten en doelgroepen (binnen het mbo is dit zeer divers), de aansluiting op het beroep en het waarderen wat onze studenten al deden of doen als het gaat om burgerschapskennis en -betrokkenheid.

- Extra bekwaamheidseisen aan de docenten burgerschap. Het onderwijzen in burgerschap is een vak. Daarom is het terecht dat we investeren in de scholing van onze docenten, zoals we onder meer doen door deelname van onze docenten aan de leergang burgerschap bij de Hogeschool van Amsterdam. Deze blijvende facilitering in budget door OCW is nodig. We vragen er aandacht voor dat de huidige leergang straks ook erkend wordt bij eventuele nieuwe bekwaamheidseisen, en dat ook genoeg tijd is voor docenten om aan deze aanvullende eisen te voldoen. Ook roepen wij op dat deze eisen passend zijn bij hoe het mbo is georganiseerd. Wij willen er ook aandacht voor vragen dat burgerschapsontwikkeling niet alleen in het vak burgerschap te organiseren is. Al het personeel heeft invloed op het schoolklimaat en burgerschapsontwikkeling. Ook komt burgerschapsonderwijs terug in andere vakken als Nederlands, LOB, rekenen en de beroepsvakken en andersom (soms zelfs geïntegreerd). Het is belangrijk daar aandacht voor te blijven houden, bijvoorbeeld door dit te faciliteren zoals eerder gedaan is met subsidies voor schurende gesprekken.

2. Wij hebben lang gewacht op deze internetconsultatie (het komt meer dan een jaar later dan gepland), terwijl de ingangsdatum 2026/2027 niet opgeschoven lijkt te worden en ook de budgetten pas na invoeringsdatum worden toegekend. Het lijkt ons nodig om met de sector afspraken te maken over de uitvoerbaarheid hiervan.
3. In eerdere Kamerbrieven is gesproken over een onderzoek naar de invoering van burgerschapseisen dan wel een burgerschapsopdracht voor het hbo en het wo. Wat zijn de plannen hiervoor? Onze studenten blijven aandacht vragen voor het feit dat zij burgerschap voor alle studenten in het vervolgonderwijs belangrijk vinden, niet alleen voor mbo-studenten.
4. Wij delen dat wij als onderwijsinstelling de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en daaruit volgende houdingen bij studenten *stimuleren*. Wij staan pal voor een veilig schoolklimaat en voor het zijn van een oefenplaats waarin onze studenten hun mening mogen geven. Ook als je mening schuurt aan de grenzen van de democratische rechtsstaat.

In het wetsvoorstel, waaronder op pagina 33, wordt ons als instelling echter ook gevraagd om beleid te maken hoe te handelen als studenten en docenten zich uiten in strijd met basiswaarden van de democratische rechtsstaat en het instellingsbeleid, mogelijk zelfs met schorsing of verwijdering tot gevolg.

Hierin zien wij een tegenstrijdigheid. In het wetsvoorstel staat immers terecht dat basiswaarden van de democratische rechtsstaat niet kunnen worden opgelegd aan de studenten omdat in een open, vrije samenleving mensen over hun eigen opvattingen gaan. Er wordt ons verder ook geen handhavingskader gegeven, waardoor er (ook juridische) vragen zijn hoe wij enerzijds geen waarden op kunnen leggen en anderzijds wel moeten handhaven hierop.

Ook zien wij andere risico's, zoals onbedoelde ongelijke behandeling (bijvoorbeeld als studenten met bepaalde standpunten makkelijker in het vizier komen), of dat gevoelige onderwerpen of afwijkende zienswijzen vermeden worden. Wij willen onze studenten juist leren om kritische vragen te stellen en een respectvol en veilig debat te voeren, ook over controversiële thema's.

Tot slot is voor ons ook niet duidelijk waarom het nodig is dit te regelen met deze burgerschapsopdracht terwijl gelijktijdig gewerkt wordt aan het wetsvoorstel vrij en veilig onderwijs.

Ons advies is dan ook dit onderdeel uit dit wetsvoorstel te schrappen.